

Waarom jij jezelf beter vindt dan een schaap

We willen de herten in de Oostvaardersplassen hooi geven en koe Hermien een rustige oude dag in het koeienverzorgingstehuis. Toch hapt een Big Mac ook prima weg. Vinden we dieren vooral lekker op ons bord of houden we van die beesten? En betekent het hertenhooi dat we in Nederland anders naar dieren gaan kijken?

Dag6 vroeg het aan theoloog Andrew Linzey, die aan Oxford University het 'Centre for Animal Ethics' oprichtte en aan Henny van Rij, verantwoordelijk voor een [online dierenmuseum](#). Henny heeft vijfhonderd boeken in haar kast over de relatie tussen mensen en dieren en in haar museum, een website bomvol artikelen en bronnen, lees je alles over de plek van dieren in de filosofie, de maatschappij en in religies. Andrew legt ons uit dat dieren ook in God geloven.

Wie heeft bedacht dat mensen beter zijn dan panda's?

Henny: 'De mens. In vroege tijden is dat al bepaald. Aristoteles bijvoorbeeld, zette levende wezens op een ladder op volgorde van complex naar simpel. Bovenaan stond God, daaronder de engelen, daaronder de mens en dan pas de dieren.

40 procent Gemiddeld is nog veertig procent van de populaties wilde dieren over

Dat wij onszelf superieur vinden, komt door de ratio. Daardoor kunnen wij wat dieren niet kunnen. We maken machines en gereedschap, we leerden ons vestigen en we leerden dieren domesticeren. Toen we buskruit uitvonden, konden we elk dier doden. Door de industrialisering van de veehouderij werden we nog slimmer in het produceren van voedsel. We zijn machtiger. En in ogen van de meeste mensen dus ook beter. Maar wie bepaalt dat een ontwikkelde ratio waarde geeft? Elk dier heeft vermogens ontwikkeld om te overleven. De mol ziet slecht, maar voelt met zijn snorharen heel goed. De cheetah rent het hardst van alle landdieren.'

Varkens van een paar weken zijn slimmer dan kleine mensjes. Dit biggetje leert in een paar uur het concept spiegelbeeld begrijpen ^

'De ontwikkeling die onze ratio nu doormaakt, zorgt ervoor dat we anders over dieren gaan denken. We leren dat dieren behoeften hebben, wat ze gelukkig maakt. We weten dat kippen dertig verschillende geluiden maken en dus met elkaar communiceren. Ook zien we dat de dierendiversiteit achteruit holt. De populaties wilde dieren zijn vanaf 1970 gemiddeld met 58% geslonken. Er is nog veertig procent over. Dat laat ons niet koud.'

[Lees artikel](#)

[Humpback Whales Remix Their Old Songs - The Atlantic](#)

Lees ook dit bizarre artikel over walvissen die liedjes zingen en regelmatig nieuwe 'hits' instuderen of oude liedjes remixen.

Andrew: 'Dieren hebben zelfbewustzijn en voelen. Het zijn levende entiteiten, geen objecten. De Bijbel zegt dat het woord vlees is geworden. God kreeg een lichaam in het voelende vleselijke leven. Johannes beschrijft in zijn evangelie dat het woord (Jezus, red.) de bron en de bestemming is van de hele schepping.' Hiermee verwijst Andrew naar Johannes 1:2. 'Daarom hebben dieren net als mensen intrinsieke waarde.'

Hoe we naar dieren kijken verandert. Wat verandert er dan?

Henny: ‘Er zijn vier manieren waarop mensen nu naar dieren kijken. De eerste is instrumenteel. Voor die mensen hangt de waarde van het dier samen met de gebruikswaarde. Ze gaan er vanuit dat het dier geen gevoel heeft. Toch mag je een dier niet mishandelen want dan schend je het eigendomsrecht van de eigenaar, of je eigen reputatie. (Met borden smijten doe je ook niet.) De filosoof René Descartes uit de zeventiende eeuw keek op deze manier naar dieren. Hij sneed honden levend open en zei dat het gespartel een stuip trekking was.

De tweede groep gebruikt dieren ook, maar ziet ze als voelende wezens. En dus moet je rekening houden met hun welzijn en gezondheid.

Voor de derde groep hebben dieren in zichzelf waarde. Je mag ze niet gebruiken, tenzij je daar een goede reden voor hebt. Deze groep weegt belangen van mensen en dieren tegen elkaar af. Ze vinden bijvoorbeeld dat je een huisdier mag houden, als het belang van gezelschap voor de mens groter is dan het belang van vrijheid voor het dier. Of dat je koeien mag doden wanneer dat voedsel oplevert. Ze hebben wel respect voor de integriteit van het dier en zijn tegen eindeloos doorfokken, het onnodig verwijderen van staarten of hoorns en het onnodig beperken van natuurlijk gedrag.

De vierde groep vindt dat dieren gelijkwaardig zijn aan mensen. Wat je met mensen niet mag doen, mag met dieren ook niet. Je gebruikt ze niet voor eigen gewin en respecteert ze als autonome wezens.

Praatje op straat. pic.twitter.com/Yvq5CrMefd

— Georgina Verbaan (@GVerbaan) [February 7, 2018](#)

Waarom stappen we wel op mieren maar niet op kuikentjes?

Henny: ‘Dat heeft te maken met empathie. Elke diersoort komt op voor haar eigen belangen. Mensen zijn empathisch, we kunnen ons indenken hoe een ander zich voelt. Daardoor kun je ook rekening houden met andermans belangen. Empathie voelen we vooral bij mensen of diersoorten die op ons lijken. Een hond vertoont deels hetzelfde gedrag als mensen, een worm niet. Voor een hond voelen we empathie.

[Lees artikel](#)

[Despite what you might think, chickens are not stupid - BBC](#)

Deze onderzoekers denken dat kippen ook empathie voelen ^

Dat betekent niet dat honden ook meer waard zijn dan wormen. Of mensen meer dan sprinkhanen. Wij hebben wel het vermogen om de belangen van dieren onderling tegen elkaar af te wegen. Als een insectenplaag een bos bedreigt, kunnen wij die insecten uitroeien, omdat het bos voedsel oplevert voor andere diersoorten. Wij kunnen ‘rechtspreken’, dieren niet. Mensen zelf bedreigen andere diersoorten nog het meest, we doden er miljarden en het komt door ons dat zoveel soorten uitsterven. Toch zullen wij onszelf niet expres uitroeien omdat we eerst opkomen voor ons eigen belang.’

Geloven dieren in God?

Andrew: ‘Ik denk dat dieren een relatie met God hebben. Waarom zou God een wereld vol met levende wezen scheppen, om vervolgens uitsluitend geïnteresseerd te zijn in één soort

daarvan? Om te stellen dat God alleen geïnteresseerd is in de menselijke soort, is een vorm van afgodendienst.'

Henny: 'Ik denk dat God een concept is dat voortkomt uit het brein van mensen. Dieren hebben mogelijk wel een rechtvaardigheidsgevoel. In een bekend filmpje doet een onderzoeker een experiment met twee capucijnapen. De apen moeten een opdracht uitvoeren, maar de ene aap krijgt als beloning een stukje komkommer en de andere aap een druif. Wanneer de onderzoeker dit herhaalt, smijt de chimpansee die voor de tweede keer komkommer krijgt dit boos weg.'

Bekijk hier het experiment met een woedend aapje ^

In een ander onderzoek krijgt de ene chimpansee veel te eten en de ander heel weinig. Na verloop van tijd brengt de chimpansee die veel krijgt, een deel van zijn eten naar de andere aap. Dieren zijn ook zelfbewust. Bij een olifant werd een markering aangebracht op zijn kop. De onderzoeker zette het dier vervolgens voor een grote spiegel. De olifant keek in de spiegel en voelde met zijn slurf aan de markering op zijn eigen kop.

Bekijk ook deze Ted-talk van onderzoeker Frans de Waal over moreel gedrag bij dieren ^

Weten wij beter wat goed is voor dieren dan zichzelf?

Henny: ‘Dieren hebben voorkeuren en een wil. Maar soms bepalen mensen voor dieren. In het geval van koe Hermien dachten mensen dat het beter voor haar was om in een koeienrusthuis te zitten, waar ze voedsel, beschutting en sociale contacten heeft, dan vrij maar alleen en hongerig door het bos te lopen. Vrijheid krijgen dieren niet alleen door autonomie maar ook door vrij te zijn van honger, pijn, stress, ongemak en de mogelijkheid te hebben om natuurlijk gedrag te vertonen. Bij Hermien is dat kuddegedrag.’

Andrew: ‘Mensen kregen van God de opdracht om te passen op de aarde en haar bewoners. We zijn geen heersers, maar moeten de dieren dienen en verzorgen.’

Kun je met dieren handelen? Ik geef jou voer, jij geeft mij melk?

Henny: ‘Je kunt niet aan een dier vragen wat het wil. Als je vindt dat dieren gelijkwaardig zijn aan mensen, kun je dus niet voor ze beslissen om een handelsrelatie aan te gaan. Sommige dieren kunnen niet anders meer, omdat ze gedomesticeerd zijn. Maar door dieren te domesticeren, verander je natuurlijk gedrag. Dan ging er eerder al iets fout.’

Kraaien kraken noten door er auto's overheen te laten rijden. Ze wachten tot het stoplicht rood is voor ze de gekraakte noot oppikken.

Twee ontwerpers uit Delft hebben een automaat bedacht waar kraaien sigarettenpeuken kunnen inleveren in ruil voor een nootje. Is dat oké?

Henny: 'Aan de ene kant is het de eigen keuze van de kraai om zich te laten conditioneren. Het dier blijft autonoom. Sommige dieren vinden het leuk om te werken. Maar het is geen natuurlijk gedrag. Je kunt een dier voor je laten werken, als je ook de intrinsieke waarde van het beestje erkent.'

[Lees artikel](#)

[We spraken de Amsterdamse ontwerpers die kraaien peuken willen laten opruimen](#)

Een interview met de sigarettenautomaatontwerpers lees je bij Vice ^

Hoe gaan we in de toekomst met dieren om, denk je?

Andrew: 'We zien dieren steeds minder als instrumenten, machines en grondstoffen, maar steeds meer als zelfbewuste wezens met waarde, waardigheid en rechten. Het lijden van dieren is een van de grootste morele kwesties van deze tijd.'

Henny: 'De wilde dieren zullen uitsterven. Misschien kunnen we er een paar bewaren in reservaten en dierentuinen. Er zijn nu zestig miljard landbouwdieren op zeven miljard mensen. Als we zo doorgaan hebben we in 2050 honderd miljard dieren voor negen miljard mensen. Die dieren hebben voedsel nodig. Door de hoeveelheid landbouwgrond die daarvoor nodig is, kan er geen bos blijven bestaan. Door het gebruik van chemicaliën zullen ook insecten verdwijnen en daarmee de wilde vogels.'

[Lees artikel](#)

[Destroying the world](#)

Professor Harari zette cijfers over de verhouding vee en wilde dieren op een rijtje ^

'In het Westen gaan we minder vlees eten, maar die ontwikkeling gaat langzaam, en intussen exporteren we het vlees dat we nog altijd produceren. We exporteren ook intensieve-veehouderij-systemen naar landen waar andere ethische keuzes worden gemaakt.

Hoe we met de landbouwdieren die overblijven omgaan, verandert wel. We zijn ons er meer van bewust dat dieren voelen. Of dieren ooit dezelfde rechten krijgen als mensen? Dat is koffiedik kijken. Maar stel dat het zo ver komt, hebben de te ver doorgefokte dieren er niet veel aan. In ons volgebouwde landschap kunnen ze niet op eigen kracht overleven. Kijk maar naar de herten in de Oostvaardersplassen.'

Doordenken over dit onderwerp? Bekijk de documentaire 'Cowspiracy' op Netflix of via deze [website](#).

Tekst: Femmeke Riezebosch en Harm Veldhuizen

*Dag6.nl
Grote Koppel 8a
3813 AA Amersfoort*

[Disclaimer](#)
[Algemene voorwaarden](#)
[Privacy](#)

©2018 Dag6,
all rights reserved